

A lit candle in a holder, a loaf of bread, and wheat stalks on a patterned cloth. The scene is dimly lit, with the candle providing the primary light source. The bread is a simple, rustic loaf, and the wheat stalks are tied together with a dark string. The cloth has a blue and white geometric pattern.

День пам'яті жертв голодомору

25 листопада

ВІКІПЕДІЯ
Вільна енциклопедія

День пам'яті жертв голодоморів – щорічний національний пам'ятний день в Україні, що припадає на четверту суботу листопада. Традиційно в цей день громадяни відвідують поминальне богослужіння й ставлять символічні горщики з зерном і свічки до пам'ятників жертвам голодоморів в Україні. У церемоніальних заходах біля Меморіального знаку “Свічка пам'яті” в Києві також беруть участь перші особи держави, керівники іноземних країн, парламентів і міжнародних організацій, урядовці з різних країн, дипломати, представники релігійних конфесій, регіональні делегації, громадські й культурні діячі, свідки Великого Голоду.

Історія запровадження Дня пам'яті

Запроваджений згідно з указом Президента України Леоніда Кучми № 1310/98 від 26 листопада 1998 року як “День пам'яті жертв голодоморів”.

Указом Кучми № 1181/2000 від 31 жовтня 2000 року встановлювалася назва “День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій”.

Указом Кучми № 797/2004 від 15 липня 2004 року встановлювалася назва “День пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій”.

У квітні 2010 року ПАРЄ ухвалила постанову, в якій привітала рішення Української влади встановити національний день пам'яті жертв голодоморів, та закликає владу інших постраждалих країн встановити аналогічну пам'ятну дату для вшанування жертв режиму.

Леонід Кучма,

український управлінець, політик і державний діяч,
другий Президент України (з 19 липня 1994 року по 23 січня 2005 рік).

*Україна визнала Голодомор геноцидом відповідним Законом
від 28 листопада 2006 року.*

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ЗАКОН УКРАЇНИ

від 28 листопада 2006 року № 376-V

Про Голодомор 1932-1933 років в Україні

*Загалом на сьогодні Голодомор визнали геноцидом парламенти **28 держав**:
Австралії, Бельгії, Болгарії, Великої Британії, Грузії, Еквадору, Естонії,
Ісландії, Канади, Колумбії, Латвії, Литви, Люксембургу, Мексики, Молдови,
Німеччини, Парагваю, Перу, Польщі, Португалії, Румунії, Словенії,
Словаччини, США, Угорщини, Франції, Хорватії та Чехії.*

**Визнання вшановує
жертв і застерігає
майбутні покоління,
щоб не допустити
повторення геноциду.**

Дмитро Кулеба,

український державний діяч та дипломат,
міністр закордонних справ України
з 4 березня 2020 року.

Хвилина мовчання

О 16.00 години оголошується загальнонаціональна хвилина мовчання, після чого по всій Україні відбувається акція “Запали свічку”, в рамках якої всі охочі несуть свічки до пам’ятників жертвам. В акції також можна взяти участь, запаливши свічку у своєму вікні.

ГОЛОДОМОР

ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
1932–1933

День пам'яті жертв голодомору

Важливі факти про голодомор в Україні

UKRAINA

Matthew 5:10

Матей 5:10

7,000,000 1932
1933

GENOCIDE BY STARVATION

Голодомор в Україні тривав

17 місяців -

з квітня 1932 року до листопада 1933 року.

За різними даними, загинуло

від 4 до 7 млн людей,

хоча деякі історики вказують про

10-11 млн загиблих.

Плакат художника
Леоніда Денисенка з Австралії

Важливі факти про голодомор в Україні

Навесні 1933 року, кажуть історики, в Україні помирало

***17 людей щохвилини,
1 000 людей щогодини
та майже
25 000 людей щодня.***

Важливі факти про голодомор в Україні

У документах Політбюро ЦК КП(б)У збереглося свідчення про те, як восени 1932 року організовувалися з України так звані “зелені ешелони” для забезпечення промислових центрів Росії харчовими продуктами до жовтневих свят. З України вивозили вже не тільки посівний матеріал, але й, навіть, квашені огірки, капусту та помідори, залишаючи людей приреченими на голодну смерть.

Голодні діти у 1933 році

Важливі факти про голодомор в Україні

За розпорядженнями уряду, заборонялась будь-яка торгівля в сільській місцевості, призупинялося продовольче постачання сіл, переслідувалося та каралося на 10 років ув'язнення та розстріл будь-яке використання хліба для оплати праці в районах, що не виконали хлібозаготівельних планів, запроваджувалася система натуральних штрафів, товарних репресій. Питома вага українського зерна в загальносоюзному обсязі хлібозаготівель сягала більше третини, а по окремих регіонах перевищувала планові завдання для Північного Кавказу, Центрально-Чорноземного регіону, Казахстану та Московської області разом узятих.

Селяни здають хліб у Баршівському районі Київської округи, 1930 рік

Важливі факти про голодомор в Україні

Найбільш постраждали від голоду колишні Харківська і Київська області (теперішні Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська, Київська, Житомирська).

Жертви голоду. Харківщина, 1933 р.

Фото з Колекції Кардинала Теодора Інніцира
(Архів Віденської дієцезії).

Фото зробив інж. А. Вінербергер. Фотодокументи надані проф.
Василем Марочком (Інститут історії України НАН України).

На них припадає

52,8% загиблих.

Смертність населення тут перевищувала
середній рівень

**у 8-9 і більше
разів.**

**Голодомор був системним та
страхотливим геноцидом мільйонів
українців тоталітарною радянською
владою. Дітей, жінок, і чоловіків
морили голодом та страчували лише
за те, що вони намагались говорити
рідною мовою, зберігати рідну
культуру, землю та жити у мирі.**

Джастін Трюдо,
прем'єр-міністр Канади.

Закон “про п'ять колосків”

У серпні 1932 року під приводом того, що розкуркулені селяни та “інші антисоціальні елементи” розкрадають вантажі з товарних поїздів та колгоспне і кооперативне майно, Сталін запропонував новий репресивний закон про охорону державного майна.

Закон передбачав за такі порушення розстріл з конфіскацією майна, а за пом'якшуючих обставин - 10 років ув'язнення.

Засуджені не підлягали амністії.

За каральним документом закріпилася народна назва “закон про п'ять колосків”, оскільки винним у розкраданні державного майна фактично був кожен, хто без дозволу зібрав на колгоспному полі кілька колосків пшениці.

За перший рік дії нового закону за ним засудили **150 000 осіб.**

Закон діяв до 1947 року, однак пік його застосування припав саме на 1932-33 роки.

ЧОРНА ДОШКА

1. СЕЛО ПІСКИ.
2. КОЛГОСП „НОВЕ ЖИТТЯ“, ЛОБРИВ-СЬКОЇ СІЛЬРАДИ.
3. КОЛГОСП „СХІД“, Н-МИКОЛАТ-СЬКОЇ СІЛЬРАДИ.
4. КОЛГОСП „МОДЕЛЬНИЙ ЦЕХ“, Н-СЕР-ГІЄВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ.
5. КОЛГОСП „14 РОКОВИН ЖОВТНЯ“, БАРМАШІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ.
6. КОЛГОСП „ЧЕРВОНА УКРАЇНА“, ПРИВІЛЬНЯНСЬКОЇ СІЛЬРАДИ.

Чорні дошки

У 1920-30-х роках газети регулярно публікували списки районів, сіл, колгоспів, підприємств чи навіть окремих осіб, які не виконували планів із заготівлі продовольства.

На боржників, які потрапили на ці “чорні дошки” (на противагу до “червоних дощок” – списків пошани), накладали різноманітні штрафи й санкції, аж до прямих репресій проти цілих трудових колективів.

У роки голоду потрапляння села на “чорну дошку” означало вирок його жителям. Право вносити села і колективи до такого списку мали обласні представництва ЦК Компартії України за поданням районних і сільських осередків. Іншими словами, формально це була ініціатива знизу.

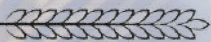
Система “чорних дощок”, окрім України, діяла також на Кубані, Поволжі, Донщині, Казахстані – територіях, де жило багато українців.

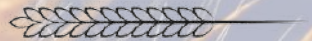
Моторошне скавучання лунало з під кожної хати. То не худоба чи коти-собаки (їх вже кілька місяців як не було), а люди. Якби було кому прислухатися до того виття то міг би почути одне лише слово із мови, що колись була людською. “Їсти, їсти, їсти” — видушували із себе страшні істоти, похитуючись на порогах своїх хат, які стали їх гробівцями.

Володимир В'ятрович,
український науковець-історик, публіцист,
голова Українського інституту національної пам'яті (2014-2019).

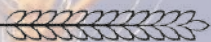
Голодомору не було

Голод був через неврожай

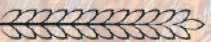
Голод був у всьому СРСР

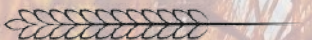
Українці не чинили опору

Голодомор організували
місцеві

Про Голодомор уже давно
все відомо

Голодомор — не геноцид

про Голодомор

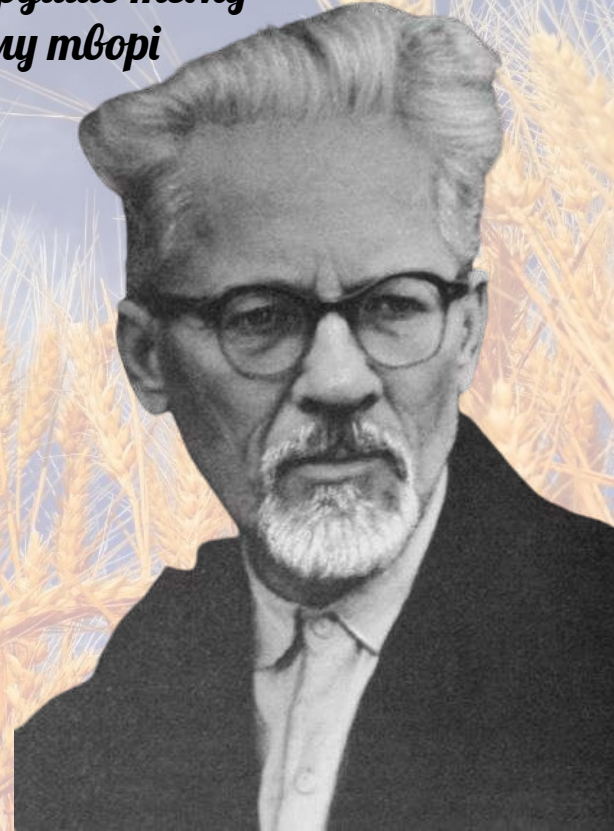

Самчук Улас Олексійович

*У романі “Марія” (1934)
Уласа Самчука
показана жахлива
картина голодомору
та трагедія роду.*

*Серед українських письменників
О. Корж вперше порушив тему
Толодомору у своєму творі
“Степова доля”.*

Корж Олександр Юхимович

ЛЮДИ

БУЛИ ТІ, ХТО ГОВОРИВ ПРАВДУ

ПРАВДИ

ЩОБ СВІТ ЗНАВ

ГОЛОДОМОР
1932-1933

*Серія плакатів про тих, хто,
ризикуючи кар'єрою, свободою
або навіть життям, зробили
все, щоб зберегти та поширити
правдиві відомості про
Голодомор.*

Щоб світ знав.

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Я ніколи не посмію цього забути...
Хліборобів, які в снігу на колінах
жебрають шматок хліба"*

На початку 1933-го
як журналіст
пробрався в охоплену
голодом Україну.
Завдяки його
репортажам у
"The Manchester
Guardian"
Велика Британія
дізналась про
геноцид.

британський журналіст

МАЛКОЛЬМ МАГГЕРІДЖ

1932
ГОЛОДОМОР
1933

28
ЛИСТОПАДА

**ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ**

*"Я ніколи не посмію цього
забути... Хліборобів,
які в снігу навколішках
жебрають шматок хліба".*

Малкольм Маггерідж (1903-1990) – британський журналіст, автор низки статей з описом голоду в Україні та роману "Зима у Москві", виданого у 1934 році. 1933 року дістався до охопленої голодом України. Завдяки його репортажам Великобританія дізналася про голод. У 2008 році за вагомих особистий внесок у донесення до світової спільноти правди про геноцид Українського народу під час Толодомору 1932-1933 років.

Гарет Джонс (1905-1935) - британський журналіст. Автор понад 20 статей на тему голоду. Він тричі побував у Радянському Союзі, востаннє – у березні 1933 року. Порушивши заборону на в'їзд іноземним журналістам до України, нелегально здійснив поїздку Харківською областю. 29-го березня 1933 року Гарет скликав пресконференцію в Берліні, на якій уперше публічно заявив про Толодомор. Пресреліз був опублікований багатьма газетами, зокрема "New York Evening Post" та "Manchester Guardian". Всього Джонс до 1935 року видав декілька десятків статей на тему голоду та побаченого в голодній Україні.

Гарет Джонс та Малкольм Маггерідж були нагороджені (посмертно) орденом "За заслуги" III ступеня.

*"Я пройшов через безліч сіл...
Скрізь чув плач: "У нас немає
хліба. Ми помираємо!
Передайте в Англію, що ми
пухнемо від голоду".*

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Я пройшов через безліч сіл...
Скрізь чув плач: "У нас немає хліба.
Ми помираємо!
Передайте
в Англію,
що ми пухнемо
від голоду"*

Вперше на
прес-конференції
29 березня 1933 року
заявив про голод
в Україні.
Опублікував про це
в британських та
американських газетах
близько 20 статей.

британський журналіст

ГАРЕТ ДЖОНС

1932
ГОЛОДОМОР
1933

28
ЛИСТОПАДА

**ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ**

“Усі радіостанції просимо рознести наш голос цілому світові: може, дійде він і до убогих хатин конаючих з голоду селян”.

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

“Усі радіостанції просимо рознести наш голос цілому світові: може дійде він і до убогих хатин конаючих з голоду селян”

У посланні “Україна в передсмертних судорогах” 24 липня 1933 року закликав християн всього світу поширювати правду про Голодомор і надавати допомогу.

митрополит Греко-католицької церкви

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

1932
ГОЛОДОМОР
1933

28
ЛИСТОПАДА

**ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ**

Андрей Шептицький (1865-1944) – митрополит Української Греко-Католицької Церкви. 24 липня 1933 року разом із вищим духовенством Церкви проголошує відозву “Україна в передсмертних судорогах”. У ній він закликає християн усього світу поширювати правду про Толодомор в Україні та надавати допомогу українському народові, нищеному голодом. Пастирське послання зачитали у греко-католицьких церквах Таліччини та поза її межами. Про нечуваний злочин у радянській Україні митрополит поінформував Ватикан. Наступного дня після оголошення відозви 35 українських громадських організацій та партій об'єднались в Український громадський комітет рятунку України, який став координатором допомоги голодуючим. Утім, радянська влада від будь-якої зовнішньої допомоги відмовлялася, приховуючи факт геноциду в Україні.

Мілена Рудницька (1892-1976) – громадська активістка, депутат польського Сейму, автор статей на тему Толодомору. Мілена стала неофіційним послом, яка за допомогою офіційних і приватних зустрічей із представниками різних країн світу та керівників неурядових установ намагалася змінити суспільну думку та вплинути на Радянський Союз. Ці сподівання ґрунтувалися на винесенні питання про голод на розгляд (Ліги Націй та допомогу Міжнародного Червоного Хреста. Рудницькій вдалося приватно провести зустріч із Толовою Радою (Ліги Націй – Прем'єр-міністром та міністром закордонних справ Норвегії доктором Йоганом (Людвігом) Мовінкелем. Останньому було передано матеріали про голод одразу від кількох міжнародних та українських організацій.

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

“Великий Голод був найбільшою катастрофою, яку Україна пережила – як щодо кількості жертв, так і щодо людських страждань”

Домоглася, щоб справу Голодомору в Україні винесли на розгляд Ліги Націй та Міжнародного Червоного Хреста.

українка – депутатка польського Сейму

МІЛЕНА РУДНИЦЬКА

1932
ГОЛОДОМОР
1933

28
ЛИСТОПАДА

**ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ**

“Великий Толод був найбільшою катастрофою, яку Україна пережила, – як щодо кількості жертв, так і щодо людських страждань”.

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

"Ідеться про життя мільйонів.
Тому я не міг
мовчати"

Провів обговорення
на засіданні
Ради Ліги Націй
голоду в Україні.
Закликав зробити
все можливе
для допомоги
потерпілим.

Прем'єр-міністр Норвегії
і Президент Ради Ліги Націй у 1933 році

ЙОГАН ЛЮДВІГ МОВІНКЕЛЬ

1932
ГОЛОДОМОР
1933

28
ЛИСТОПАДА

**ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ**

"Ідеться про життя
мільйонів. Тому я не міг
мовчати".

Йоган (Yohann Ludvig Mowinkel) (1870-1943) – Прем'єр-міністр Норвегії, Президент Ради Ліги Націй у 1933 році, який виніс питання Толодомору на розгляд Ради Ліги Націй. Успішний бізнесмен, прихильник економічного об'єднання європейських країн на підставі зони вільної торгівлі. Один із предтеч Європейського Союзу. Противник нацистів. У 1933 році йому передали матеріали про голод одразу від кількох українських і міжнародних організацій. Такий дипломатичний хід переконав його пролобіювати українське питання. Втім, зусилля Мовінкеля не увінчалися успіхом. 29 вересня 1933 року в Женеві відбулося засідання Ліги Націй за участі 14 держав. Мовінкель чотири рази брав слово, щоб переконати представників країн-учасниць у важливості допомоги жителям радянської України. Однак його заклик не був підтриманий.

Нестор Білоус (1889-1972) – колгоспний сторож із Харківщини (с. Леб'яже), свідок Толодомору, автор щоденника. Щоденник вів з 1911 року, хоча мав всього три класи церковнопарафіяльної школи. Брав участь у Першій світовій війні. Пережив голод 1921-1922 рр. і Толодомор 1932-1933 рр., жахливі реалії якого описав простою мовою. На початку серпня 1937 року Нестора заарештували, а за кілька місяців засудили до 6 років ув'язнення у ГУЛАГу за статтею 54-10 Кримінального кодексу УРСР – “контрреволюційна діяльність, спрямована на підірив колгоспного ладу”. Білоуса визнали винним у тому, що він “неоднократно в розговорах з членами колхоза “Красный колос” проводив контрреволюційну агітацію и вел дневник, куда записывал свои контрреволюционные мысли”. 30 липня 2008 року Харківська обласна прокуратура переглянула справу Н. Білоуса і на підставі ст. 1 Закону України “Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні” винесла рішення про його повну реабілітацію.

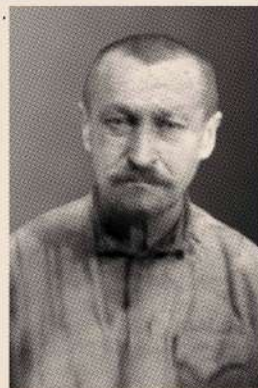
"Почалася тепла погода
і сходять всі посіви...
Колгоспи сіють...
Люди мруть з голоду".

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

"8 травня 1933 року. Почалася тепла погода
і сходять всі посіви...
Колгоспи сіють...
Люди мруть
з голоду..."

Не полишав робити
записи у щоденнику
і в голодні роки,
за що отримав вирок
за “контрреволюційні
думки та підірив
колгоспного ладу” —
6 років ГУЛАГу.

колгоспний сторож із Харківщини

НЕСТОР БІЛОУС

1932
ГОЛОДОМОР
1933

28
ЛИСТОПАДА

**ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ**

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Якщо радянська програма досягне успіху...
Україна загине так само, наче було б убито
усіх без винятку українців, бо вона
втратить ту частину, що зберігала і
розвивала культуру, віру,
об'єднані ідеї, довела до духу.
Тобто робила українців нацією,
а не просто населенням"*

американський юрист
РАФАЕЛЬ ЛЕМКІН
1932
грудень
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Суд історії не може оголосити іншого
вироку радянського режимові,
крім
кримінальної
відповідальності"*

Мист. "Земля обіцяна"
1966 року в США
і майже всі українці
досягли нею Голосацькі

британський історик
РОБЕРТ КОНКЕСТ
1932
грудень
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Ця арифметика звірства – тисячі жертв
сьогодні для забезпечення щастя
ненароджених
тисяч завтра –
не мала жодного
сенсу"*

1946-го зумів увійти
на Запад. Іздав бестселер
"Ізмова совієту".
У ній вперше описував
Голодомор. Великий терор
свідок мисл. був

колишній радянський функціонер
ВІКТОР КРАВЧЕНКО
1932
грудень
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Щоденник я присвятила своїм дітям,
щоб вони літ за 20
прочитали
й побачили,
як страждав і
стогнав народ,
який був
жахливий
голод"*

Наприклад 1945-го
отримала вирок —
10 років ГУЛАГу
за те, що вела
щоденник про
Голодомор

учителька з Харкова
ОЛЕКСАНДРА РАДЧЕНКО
1932
грудень
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Присвячую матерям, що загинули
голодною смертю
на Україні
в роках
1932-1933"*

Роман "Марія" вийшов
1934-го у Львові
і став першим
художнім твором
про Голодомор

український письменник
УЛАС САМЧУК
1932
листопад
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Що сьогодні є рядовий знімок,
те завтра буде
історією"*

Кірово Желізняк
зафіксував розкуркулення
та виселення людей.
Зберігав світлини,
лише після смерті
Сімоновича
номерами до нас.

селянин-фотоувач із Донецьчини
МАРКО ЖЕЛІЗНЯК
1932
листопад
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Хай ця гірка Книга, народжена після
десятиліт беззаконства, ляже першим
камем у підмурок
всенародного
пам'ятника
трагічної історії
українського
народу"*

Перші в радянській Україні
книжки досліджували
Голодомор. Із 1957-го
збрали документи
про голодомор понад
1000 книжок. Тисякми
і виважених мемуарів

український публіцист
ВОЛОДИМИР МАНЯК
І ЛІДІЯ КОВАЛЕНКО-МАНЯК
1932
листопад
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Не було в історії людства катастрофи
таких вилучених розмірів,
яка привернула б
настільки малу
увагу світу"*

Після виходу
"Україна" у 1934 році
архівні документи
франц. Голосацького
в німці
"Записки дуба Росії"

американський журналіст та історик
ВІЛЬЯМ ГЕНРІ ЧЕМБЕРЛІН
1932
листопад
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

"Ваші мертві вибрали мене"

У 1986-1987 роках
олександр Номісак
Номісаку США
зі збору свідчень
олександр Голоду
Продовжені
дослідження
милучи в Україні

американський історик
ДЖЕЙМС МЕЙС
1932
листопад
1933

28
листопада

ЗАПАЛИ СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ
ЗА ЖЕРТВАМИ
ГОЛОДОМОРУ

**Замовчування правди
про геноцид
українського народу
може породити новий
геноцид.**

Чак Шумер,

американський політик,
старший сенатор США від штату Нью-Йорк.

Меморіал пам'яті жертв Голодомору

Національний музей "Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні" – це меморіальний комплекс у парку Вічної Слави, присвячений голоду 1921-1923, 1946-1947 років та голодомору 1932-1933 років.

На початку алеї, при вході до Меморіального комплексу, з обох сторін розміщені скульптури янголів – охоронців душ померлих у лихоліття Голодомору. Ця композиція є своєрідним вхідним порталом, за яким далі розкривається площа Меморіалу.

Бронзова статуя дівчинки, притискає до грудей 5 колосків пшениці. Це нагадування про знаменитий закон "п'яти колосків".

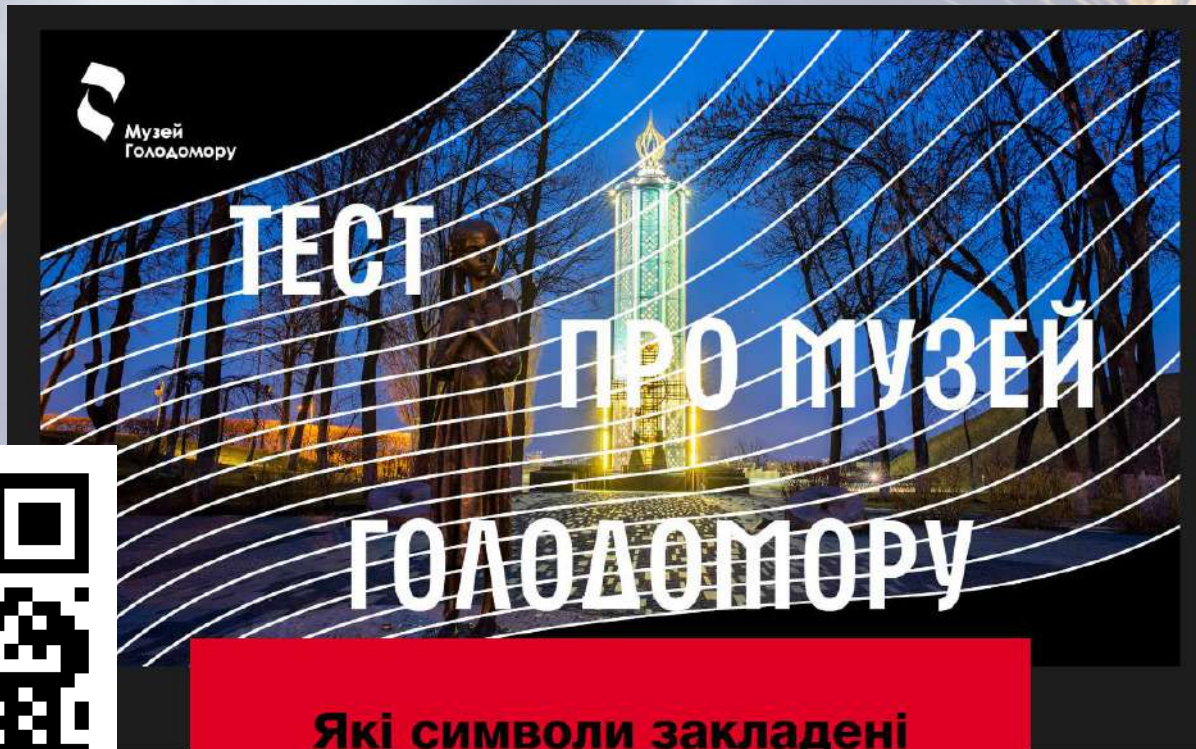
Національний музей Голодомору- геноциду

Національний музей Голодомору-геноциду зберігає пам'ять про жертв Голодомору та висвітлює історію геноциду української нації в 1932-1933 роках. Музей є центром вшанування пам'яті про мільйони українців, знищених комуністичним тоталітарним режимом під час Голодомору.

Пам'ятник голодомору складається з каплиці "Свічка пам'яті". Висічені в ній віконця – хрести символізують душі українців, померлих за час голоду. Всередині функціонує музей, де можна подивитися історичні фільми, знятих про голодомор.

Музей
Голодомору

ТЕСТ ПРО МУЗЕЙ ГОЛОДОМОРУ

**Які символи закладені
в Музей Голодомору?**

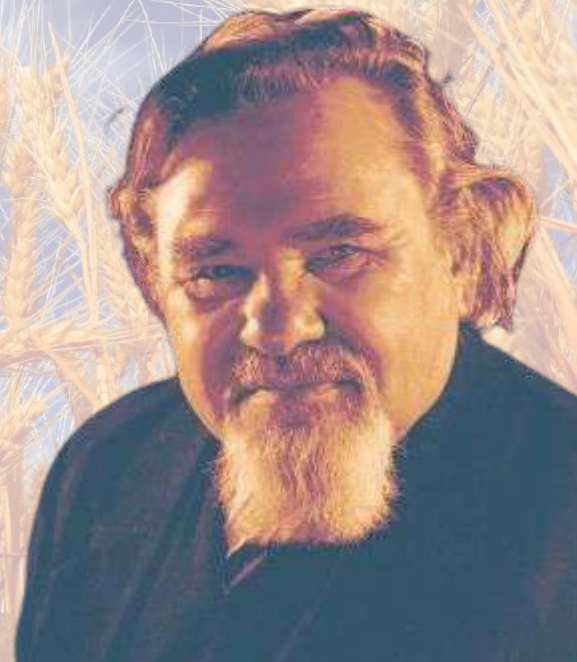

*Метафізична поема “Хрест” Миколи Руденка –
твір, який увібрав у себе страшну фантасмагорію голоду
в Україні 1932-1933 років.*

У голодному мареві, крізь сльози і жах,
божевільна Христя промовляє:

*А я діточок побила,
До схід сонця поварила,
Трактористу - молодцю
Наварила холодцю.
“Їж, коханий, не барися,
Виплюнь пальчики Дрисі”.
Від синів та від дочок
Тільки жменька кісточок.
Душі їх пішли до раю.
Я ж останки позбираю
Та й землиці їх віддам -
Всі ми будемо отам.*

**Наш священний обов'язок,
вшановуючи пам'ять жертв цієї
трагедії, донести правду про ті
страшні події не лише до
кожного українця, а й до усієї
міжнародної спільноти.**

Євген Нищук,

український актор театру, кіно та дубляжу,
15-й міністр культури України.

Пам'ятники жертвам Голодомору в Україні 1932-1933 років

встановлені у багатьох містах і селах України, а також за кордоном.

Перший у світі пам'ятник жертвам Голодомору в Україні був відкритий 23 жовтня 1983 року у місті Едмонтоні (провінція Альберта, Канада) за ініціативою громадян Канади, переважно українського походження.

Його автор - монреальський скульптор Людмила Темертя, мати якої пережила Голодомор.

“Розірване кільце життя” - така назва пам'ятника. Кільце - це розірвані жорна, символ працелюбства і мирних дум українських трударів, які хліб сприймали як світ життя і щастя в кожній оселі. Це розірвані долі й душі українців - від немовляти до сивочолих старих, яких людиноненависницька радянська система, під виглядом державної влади, прирєкла на голодну смерть через технології спеціальних тортур.

Це ненароджені діти загиблих і замучених батьків, які могли бути щасливими на своїй землі.

*Пам'ятний знак жертвам
Толодомору 1932-1933 років
в Києві на Михайлівській площі*

*Пам'ятний знак Жертвам
Толодомору 1932-33 років у Сумах*

*Пам'ятник Жертвам
голодомору-геноциду та
депортацій ХХ століття
у Львові*

17 серпня 2023 року у Києві презентували вуличну виставку та анімаційний фільм української дизайнерки Юлії Федорович “ГОЛОДОМОР”.

Проект Юлії Федорович демонструє паритет великої та персональної історії Голодомору. Мисткиня окреслює передіг подій цієї трагедії у першій частині - серії плакатів під назвою “ГОЛОДОМОР” та розповідає персональну історію очевидиці Голодомору в анімаційному фільмі “Мене звали Євгенія Сакевич-Даллас”.

У серії плакатів авторка у власний спосіб розповіла історію Толодомору - визначила ключові передумови, факти й наслідки трагедії 1930-х, укладаючи їх новою візуальною мовою. Кожен з плакатів був доступний також у доповненій реальності, у якій кожен факт минулого поставав наживо (Площа Слави у Києві).

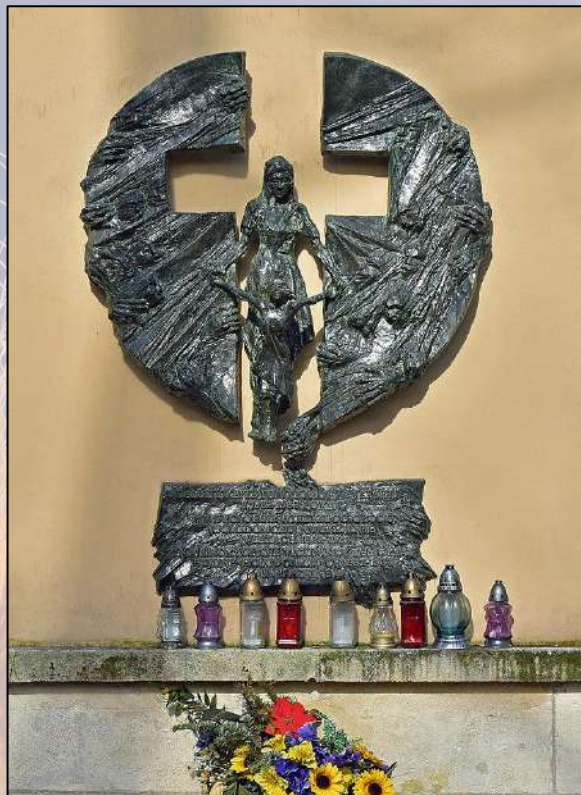
Анімаційний фільм “Мене звали Євгенія Сакевич-Даллас” був присвячений історії громадської діячки, художниці, україномовної письменниці та моделі, на долю якої випали всі найбільш травматичні епізоди ХХ століття - Толодомор, депортація, війна, неволя і, зрештою, еміграція (Зал пам'яті, Музей Толодомору).

Пам'ятники поза Україною

Пам'ятник до 50-річчя штучного голодомору 1932-1933 років у Вінніпезі (Канада)

Меморіал пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932-33 років, Плянти, Старе Місто, Краків (Польща)

Меморіальний тризуб Українського православного собору св. Володимира в Парма, Огайо (США)

Світ має бачити єство російського нацизму. Наші північні сусіди фізично знищували нас після Переясловської ради протягом століть, бо жодного разу не були покарані за свої злочини. Робили це з особливою жорстокістю від 1708 року, коли російське військо за наказом Петра I спалило Батурин. Подальші дії: заслання українців, нищення національної свідомості і пам'яті голодоморами, навіть перейменуваннями населених пунктів і вулиць — це все вчинялося задля насадження російських наративів.

Володимир Сергійчук,

український історик, політик, письменник, професор.

Толодний Дух – День пам'яті жертв Толодомору

Автор цих полотен Ніна Марченко.

Українська художниця написала ці картини у 1990-х роках, коли впав СРСР і разом з ним заборона на правду про злочини радянського тоталітаризму.

“Діти Голодомору”

Діти та мати, що голодують сидять на порозі власного будинку. Діти дуже виснажені голодом. У матері ноги вже починають опухати від голоду. До них наближається хлопчик, випрошуючи їжу. Проте, ясно, що у сім'ї немає нічого із їжі ні для нього, ні для себе.

“Останній шлях”

Змальовано виснаженого голодом юнака, який через село тягне на візку труп. Вражені голодом односельці спостерігають і безсилі надати допомогу.

З приватної колекції Моргана Вільямса

“Мати 1933-го”

На тлі дозрілої пшениці зображено померлу матір на колінах доньки. Біля тіла матері пригортається малюк з роздутим животом, внаслідок голодування, який намагається розбудити матір.

“Дорога скорботи”

Зображено селян, що голодують, які оплакують померлих і поглядають в слід підводи, що звозить трупи до поховальної ями.

Марка Укрпошти "Голодомор 1932-1933" (2003)

Іспанська поштова марка, присвячена річниці Голодомору

"Голодомор- геноцид українського народу" – срібна пам'ятна монета номіналом 20 гривень, випущена Національним банком України.

Присвячена пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років. Монету введено до обігу 23 листопада 2007.

Автори:

Художник – Кочубей Микола.

Скульптори: Чайковський Роман, Атаманчук Володимир, Дем'яненко Володимир.

Голодомор є класичним прикладом радянського геноциду, найдовшого й наймасштабнішого експерименту з русифікації, а саме — винищення української нації.

Рафал Лемкін,

польський та американський науковець-правник єврейського походження, фундатор дослідження геноциду, перший назвав Голодомор геноцидом.

“Діти великого голоду”: документальний фільм

Голодомор був організований, щоб вживити нам ген “страху і покірності”. Найкраща пам’ять про загиблих — знищити цей ген у собі раз і назавжди!

Святослав Вакарчук,

український музикант, лідер гурту “Океан Ельзи”, громадський діяч.

Корисні інтернет-ресурси

THE UKRAINIAN CANADIAN RESEARCH & DOCUMENTATION CENTRE

УКРАЇНСЬКО - КАНАДСЬКИЙ ДОСЛІДЧО - ДОКУМЕНТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР

[На початок](#) | [Документи](#) | [Контакти](#) | [Линки](#)

ПАМ'ЯТНИКИ ЖЕРТВАМ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ

HOLODOMOR MONUMENTS IN UKRAINE

ВІДЕОСВІДЧЕННЯ ОЧЕВИДЦІВ ГОЛОДОМОРУ

[Мапа спогадів людей, які пережили
Голодомор](#)

Кожен логотип та назва містять прямі посилання на інтернет-ресурси

ПАМ'ЯТАЄМО
ЄДНАЄМОСЯ
ПЕРЕМОЖЕМО

Редус

(розгадай і дізнайся один із символів Толодомору)

С

‘

”

Українці пройшли дуже страшними речами. І при всьому зберегли здатність не підкорятися і своє волелюбність. Колись нас хотіли знищити голодом, тепер – темрявою та холодом. Нас не зламати. Наш вогонь не згасне. Ми знову переможемо смерть.

Володимир Зеленський,

український державний діяч, шостий і чинний Президент України з 20 травня 2019 року.

Перелік використаних джерел

- <https://life.pravda.com.ua/society/2015/11/19/203483/>
- https://tvoemisto.tv/news/5_vazhlyvyh_faktiv_pro_golodomor_v_ukraini_67397.html
- <https://www.bbc.com/ukrainian/features-55061222>
- <https://suspijne.media/83727-miljoni-zertv-ta-dvadcat-dva-misaci-golodu-fakti-pro-golodomor/>
- [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BC%27%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%B6%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B2%D0%B0%D0%BC_%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%83_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96_\(1932%E2%80%941933\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BC%27%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%B6%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B2%D0%B0%D0%BC_%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80%D1%83_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96_(1932%E2%80%941933))
- <https://holodomormuseum.org.ua/tema-pro-holodomor/mati-1933-go/>
- <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/u-kyyevi-do-15-veresnya-tryvaye-vulychna-vystavka-pro-golodomor>
- <https://holodomormuseum.org.ua/news-museji/vidbulasia-prezentatsiia-proiektu-dyzajnerky-iulii-fedorovych-holodomor/>